

Approaches of Organic Farming Fruit Producers to Agricultural Insurance: The Case of Gaziantep and Adıyaman Provinces

Sibel Ölmez Cangı^{1,a}, Hakan Karadağ^{2,b,*}

¹Tokat Gaziosmanpaşa University, Turhal Faculty of Applied Science, Banking and Insurance Department, 60300, Turhal-Tokat, Türkiye

²Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Agriculture, Department of Horticulture, 60240, Tokat, Türkiye

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Research Article</i></p> <p>Received : 15-02-2023 Accepted : 13-03-2023</p> <p><i>Keywords:</i> TARSİM Logistic Regression Pistachio Olive Cost</p>	<p>In this research, the approaches of producers engaged in organic farming in Adıyaman and Gaziantep provinces to agricultural insurance were tried to be determined by means of a survey. For this purpose, face-to-face surveys were conducted with 84 organic agriculture producers in Gaziantep and 79 in Adıyaman. In the study, means and chi-square method were used in the evaluation of the obtained data. Variables affecting whether or not to have agricultural insurance were analysed by using logistic regression analysis. The most insured organic product in both provinces was pistachio, followed by olives, grapes, walnuts, almonds and pomegranates. It has been observed that the age group that has the most insurance is over the age of 46 and primary school graduates. It has been determined that the agricultural insurance status of the organic farmers in Adıyaman province is 0.501 times compared to the farmers in Gaziantep. The reasons for the producers to take out agricultural insurance are that their products are damaged a lot, they can look to the future with more confidence, there is a constant risk of disaster and the state supports the insurance as the reasons.</p>

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 11(3): 553-565, 2023

Organik Tarım Yapan Meyve Üreticilerinin Tarım Sigortasına Yaklaşımları: Gaziantep ve Adıyaman İlleri Örneği

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Araştırma Makalesi</i></p> <p>Geliş : 15-02-2023 Kabul : 13-03-2023</p> <p><i>Anahtar Kelimeler:</i> TARSİM Lojistik Regresyon Antep Fıstığı Zeytin Maliyet</p>	<p>Bu araştırmada, Adıyaman ve Gaziantep illerinde organik tarım yapan üreticilerin tarım sigortasına yaklaşımları anket yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, Gaziantep ilinde 84, Adıyaman ilinde ise 79 adet organik tarım üreticisi ile yüz yüze anket yapılmıştır. Çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ortalamalar ve Khi-kare yöntemi kullanılmıştır. Tarım sigortası yaptırıp yaptırmama durumunu etkileyen değişkenler lojistik regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Her iki ilde en çok sigorta yaptırılan organik ürün antepfıstığı olup, bunu zeytin, üzüm, ceviz, badem ve nar takip etmiştir. En çok sigorta yaptıran yaş grubunun 46 yaş üzeri ve ilköğretim mezun grupları olduğu görülmüştür. Adıyaman ilindeki organik tarım yapan çiftçilerin, tarım sigortası yaptırmama durumunun Gaziantep ilindeki çiftçilere oranla 0,501 kat olduğu saptanmıştır. Üreticilerin tarım sigortası yaptırmama nedeni olarak, ürünlerinin çok zarar görmesi, geleceğe daha güvenle bakabilmek, sürekli afet riskinin olması ve sigortaya devletin destek vermesini sebep olarak ifade etmişlerdir. Tarım sigortası yaptırmayan üreticiler gerekçe olarak, sigorta maliyetinin yüksek olması, hasar ödemelerinin zamanında yapılacağına inanmamaları ve doğal afetlerden hiç zarar görmemiş olmalarını bildirmişlerdir.</p>

^a sibel.olmez@gop.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-5437-8688>

^b hakan.karadag@gop.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-1458-7645>

Giriş

Tarım sektörü, ülkelerin kalkınması için her zaman stratejik öneme sahip olmuştur. Zamanla sektör, tarımdaki yanlış uygulamalar sonucunda ekolojik sistemde kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerine yönelmiştir (İlter ve Altındişli, 1998). Organik tarım ya da ekolojik tarımın sağladığı en önemli faydalar; çiftliklerin kendi öz kaynaklarını yine çiftlik faaliyetlerinde üretim yapmak için kullanması, tarımsal üretim yaparken kullandıkları girdilerin miktarının azaltılmasına önem verilmesi ve geri dönüşüm sisteminin kurulmasıyla da sürdürülebilir bir ekonomik gelir elde edilmesinin amaçlanmış olmasıdır. Ekonomik açıdan üretim maliyetlerini en çok artıran faktörler olarak; zaman, enerji, bitki besleme ve zirai mücadele görülmektedir. Organik tarım ile bu faktörlerin tüketimini en aza indirmeyi ve en yüksek fayda sağlamayı amaçlayarak ülke ve işletme ekonomisine büyük bir katma değer sağlanabilecektir (Dolun, 2003).

Dünyada organik tarım ürünleri, son 20 yılda büyük bir hızla artarak 120 milyar avroyu aşan bir pazar payı ile üreticiler için büyük bir potansiyeli olduğunu göstermektedir. 1999 yılında, dünyada 200 bin olan organik ürün üreticisi sayısı, 17 kat artarak, 2020 yılında toplam 3,4 milyon üretici sayısına ulaşmıştır. Organik tarımla ilgili yasal düzenlemeleri yapan ve bunları tamamen uygulayan ülke sayısı 2020 yılı itibariyle 76'ya çıkmıştır. Türkiye'de 2020 yılı itibariyle 52.590 adet organik tarım üreticisi mevcuttur. Dünya'nın en çok organik ürün üreticisi olan ülkeler sıralamasında Türkiye 11. sırada yer almaktadır (Yücel ve Demiryürek, 2022).

Dünya'da organik üretimi yapılan bitkisel ürünlerin üretim alanı içindeki payı en yüksek ürünler %8,4 ile organik zeytin ve %7,2 ile üzüm gelmektedir (FİBL, 2022). Türkiye'de 2020 yılında itibariyle 226 adet ürün organik olarak üretilmiştir. Toplam üretim miktarı 2016 yılında 2.473.600 ton olup, 2020 yılında 1.631.243 tona kadar düşmüştür. Dünya organik zeytin üretim alanının %7,4'ü Türkiye'de bulunmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022).

Ülke ekonomilerinin en önemli sektörlerinden biri olan tarım sektörü; ekonomik, sosyal ve doğal risklerden ötürü diğer sektörlerle göre daha çok etkilenmekle birlikte yine de ülkeler için "üstü açık fabrika" olarak nitelendirilmektedir (Tümer ve ark., 2010). Tarım sigortası, tarım sektörünü etkileyen doğal risklerin olumsuz sonuçlarının giderilmesi için en etkili yöntemlerden birisidir (Birinci ve Tümer, 2006). Tarım sigortasıyla ilgili 2005 yılında çıkarılan 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu, çağımıza uygun bir risk yönetim biçimi olan Tarım Sigortaları Havuzu ile doğal ya da doğal olmayan birtakım risklerle karşılaşan üreticilerin ürünlerini güvence altına alarak sürekli ve sürdürülebilir bir üretim hedeflenmiştir (Özgür, 2019). Tarım sigortası, teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişen tarım sektörünün finansal altyapısının ayrılmaz bir bileşeni olarak görülmektedir (Tsakaev ve Saidov, 2018).

Türkiye'de tarım sigortası kavramıyla ilgili ilk hükümlere 1926 yılında kabul edilen Türk Ticaret Kanunu'nda rastlanılmaktadır. Şu anda uygulanan Kanun ise 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu olup 14.06.2005 tarihinde kabul edilmiştir (Uralcan, 2005). Mevcut

Kanunu, tarım sigortası uygulayan gelişmiş ülkelerin mevzuatlarının incelenmesiyle hazırlanmış olup ülkemiz için en uygun olanın İspanya'da uygulanan ve devletin % 50 mali destek sağladığı model olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 5363 sayılı Kanun gereğince bir havuz sistemi oluşturulmuş ve eşit sermayelerle bir araya gelen sigorta şirketlerince havuzun yürütme işlerini takip edebilmek için işletici şirket olarak TARSİM kurulmuştur (Yavuz ve Tatlıdil 2011).

Ülkemizde üreticilerin tarım sigortasına eğilimleri ile ilgili Erzurum (Tümer, 2004), Turhal (Tümer ve Kumbasaroğlu, 2007), Bursa (Pezikoğlu ve ark., 2012), Malatya (Aslan ve ark., 2012), Edirne ve Kırklareli (Aydın ve ark., 2016), Aydın (Tufan ve ark., 2019) illerinde yapılan çalışmalarda üreticilerin tarım sigortası yapma nedenleri, bunları etkileyen faktörler, sigorta uygulamalarında ortaya çıkan sorunlar gibi temel parametreler değerlendirilmiştir.

Ülkemizdeki tarım işletmelerin çoğunda arazi büyüklüğünün ve ihtisaslaşmanın yetersiz olduğu ve bu sebeplerden dolayı da çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaları konusunda isteksiz oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra üreticilerin gelirlerinin düşük olması, sigorta primlerinin üreticilere yüksek gelmesi, eksperler tarafından hasar tespitinin düzgün ve zamanında yapılamaması, sigortanın gereksiz bir masraf unsuru olarak görülmesi gibi sebeplerle de üreticilerin tarım sigortası yaptırmadıkları yönünde bulgulara rastlanılmıştır (Pezikoğlu ve ark., 2012; Kiracı ve ark., 2014).

Organik ürün yetiştiriciliği geleneksel yöntemlere göre üretim yapanlara nazaran daha çok emek gerektirmektedir. Bunu yanı sıra, organik girdilerin fiyatlarının yüksek olması, bu ürünlerin; sertifikasyon, kontrol, analiz bedelleri gibi ayrıca masraflarının olması, verim kaybını yüksek olması, kimyasal ilaç verilememesi, daha fazla işgücü kullanımına ihtiyaç duyulması gibi nedenlerle de konvansiyonel tarıma göre bazı dezavantajlara sahip olduğu görülmektedir.

Organik tarım yapan işletmelerin tarım sigortasına yaklaşımları konusunda fazla çalışma yapılmamıştır. ABD' de yapılan bir çalışmada, organik üretim yapan çiftliklerin daha düşük kayıp oranları olduğunu ve bu nedenle daha az riskli görüldüğü iddiasını destekleyen kanıtlar bulunmuştur. Bu durumun ise, organik üreticilerin ürün sigortasına katılımlarının neden az olduğunu açıkladığını öne sürmüşlerdir. Bu çalışma, 26'sı organik 287'si ise konvansiyonel üretim yapan çiftlikler üzerinde yapılmış olup, organik üretim yapan çiftliklerin dönüm başına primlerinin % 30 daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Belasco ve Schahczenski, 2020).

Gaziantep ve Adıyaman illeri ülkemizde organik tarım üretiminin yaygınlaşmaya başladığı illerdir. Bu illerde antep fıstığı, zeytin, nar ve üzüm organik olarak yaygın bir şekilde üretilmektedir. Adıyaman ilinde çiftçilerinin sosyal, ekonomik ve organik tarım eğilimleriyle ilgili yapılan bir anket çalışmasında, çiftçilerin %52'sinin organik tarım yapmak istediği ve %56'sının ise organik tarımın ilçe bazlı yapılması gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır (Birişik ve ark., 2020).

Bu çalışmada; Gaziantep ve Adıyaman illerinde organik meyve üretimi yapan üreticilerin, tarım sigortasına yönelimlerini, sigorta yaptırma veya yaptırmama nedenlerini, oluşabilecek riskler ve bu risklere yönelik çözüm yollarını anket çalışmasıyla ortaya koymak amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Çalışma 2022 yılında Adıyaman ve Gaziantep illerinde yürütülmüştür. Çalışma kapsamında organik tarım yapan üreticiler ile yüz yüze anket çalışmaları yapılarak, üreticilerin tarım sigortalarına yaklaşımları ortaya konulmuştur

Araştırma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış olup, çalışma alanı olan Adıyaman ve Gaziantep illerinde organik tarım yapan üretici sayısının toplam 306 olduğu tespit edilmiştir. 306 kişilik evrende temsil yeteneğine sahip örneklem büyüklüğü 169 olarak belirlenmiştir (Sekaran, 1992). Çalışma kapsamında 170 anket yapılmış olup, yedi anketin cevaplarının eksik olması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya 163 anketle devam edilmiş olup, buradan hareketle mevcut örneklemin temsil yeteneğine sahip olduğu öngörülmüştür. Çalışmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ortalamalar ve ki-kare yöntemi kullanılmıştır. Bunun dışında, üreticilerin tarım sigortası yaptırma kararlarını etkileyen faktörler binary lojistik regresyon analizi kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Lojistik regresyon analizi, sınıflama yapma işlemidir. Bu analizde, normallik ile süreklilik varsayım önkoşuluna ihtiyaç duyulmamaktadır. Açıklayıcı değişkenlerin etkileri bağımlı değişken üzerinde olasılığı hesaplanarak, risk faktörleri elde edilir (Lemeshow ve Hosmer, 2000; Özdamar, 2002).

$$P = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_k X_k}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_k X_k}}$$

Şeklinde formüle edilir (Özdamar, 2002).

P: İncelenen olayın gözlenme olasılığı,
 β_0 : Bağımsız değişkenler sıfır değerini aldığı anda bağımlı değişkenin değeri,
 $\beta_1 \beta_2 \dots \beta_k$: Bağımsız değişkenlerin regresyon katsayıları,
 $X_1 X_2 \dots X_k$: Bağımsız değişkenler,
k: Bağımsız değişken sayısı,
e: 2.71 ifade edilmektedir.

Veri girişi ve analizlerinde SPSS 25 istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmamızda organik tarımla uğraşan Gaziantep ilinde 84 ve Adıyaman ilinde 79 üreticiyle görüşülmüştür. Üreticilerin %94,5'u erkek, %5,5'u kadındır. Gaziantep ilinde tarım sigortası yapan üretici sayısı 25 kişi (% 29,80) iken, Adıyaman ilinde ise 34 kişi (%43,0) olarak tespit edilmiştir (Çizelge1). Tarım sigortası yaptırmaya karar vermede yöreler arasında ki kare analizinde %10 anlamlılık düzeyinde fark tespit edilmiştir ($\chi^2 = 3,107$, $p=0,078$).

Araştırmada, tarım sigortası yaptırma durumu ile yaş arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Yaş gruplarına göre veriler incelendiğinde en çok tarım sigortası yapanların her iki ilde de 46 yaş ve üzeri grupta oldukları ve ortalamasının da %54,2 olduğu görülmektedir. Adıyaman ilinde aynı oranda 39-45 yaş grubunda olan üreticilerinde %41,2'sinin tarım sigortası yaptırdıkları ortaya çıkmıştır (Çizelge 2). Araştırmamıza benzer sonuçlar Ankara'nın Kalecik ilçesinde (Bal ve Özüdoğru, 2021), Kırklareli ve Edirne (Aydın ve ark., 2016), Amasya (Nalinci ve Kızılaslan, 2019) ve Tarsus'da (Kaplan ve ark., 2019) yapılan çalışmalarda da elde edilmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda ise, tarım sigortası yaptırma kararıyla yaş arasında ters yönlü bir ilişki olduğu, genç üreticilerin tarım sigortasına daha olumlu yaklaştıklarını sonucuna ulaşılmıştır (Ertan ve Gök, 2012; Tekin ve Karlı, 2021).

Çalışmamızda üreticilerin eğitim durumları incelendiğinde üniversite mezun sayısının çok az olduğu görülmektedir. Her iki ilde de tarım sigortası yaptıranların büyük bir kısmının ilköğretim mezunu oldukları (52,4 ve %49,4) tespit edilmiştir. Yapılan analizde, tarım sigortası yaptırma ile eğitim arasında istatistiki olarak anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır (Çizelge 3). Benzer şekilde; Amasya'da 84 üreticiyle Düzce'de 319 fındık üreticisiyle yapılan çalışmada eğitim ile sigorta yaptırma arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Sıray ve ark., 2015). Tarsus'da yapılan çalışmada ise sigorta yaptıranların en fazla (% 60) ilköğretim mezunu oldukları benzer şekilde bildirilmiştir (Kaplan ve ark., 2019). Kırklareli ve Edirne illerinde 317 üreticiyle yapılan çalışmaya göre, üreticilerin eğitim düzeyi ilerledikçe tarım sigortası yaptırma olasılığının 1.218 kat arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydın ve ark 2016).

Çizelge 1. Gaziantep ve Adıyaman illerinde tarım sigortası yaptırma dağılımı

Table 1. Distribution of Agricultural Insurance in Gaziantep and Adıyaman Provinces

Yöre/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değ.
Yöre	İller	Gaziantep	59	25	84	3,107 ve 0,078*
			70,2%	29,8%	100%	
	Adıyaman	Kişi Sayısı	45	34	79	
		%	57,0%	43,0%	100%	
Toplam	Kişi Sayısı	104	59	163		
	%	63,8%	36,2%	100%		

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve ***,% 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 2. Yaş Değişkeni

Table 2. Age variable

Yaş/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Yaş	25-31	Adıyaman	4,4%	0,0%	2,5%	
		Gaziantep	2,4%	1,2%	3,6%	
		Toplam	3,8%	1,7%	3,1%	
	32-38	Adıyaman	24,4%	17,6%	21,5%	
		Gaziantep	14,3%	1,2%	15,5%	
		Toplam	32,1%	11,9%	18,4%	
	39-45	Adıyaman	37,8%	41,2%	39,2%	
		Gaziantep	10,7%	6,0%	16,7%	
		Toplam	25,0%	32,2%	27,6%	
	46+	Adıyaman	33,3%	41,2%	36,7%	
		Gaziantep	42,9%	21,4%	64,3%	
		Toplam	49,0%	54,2%	50,9%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	2,309 ve 0,511	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	3,614 ve 0,306	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	3,625 ve 0,305	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** %1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 3. Eğitim Durumu

Table 3. Educational status

Eğitim Durumu/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Eğitim Durumu	İlkokul	Adıyaman	53,3%	44,1%	49,4%	
		Gaziantep	47,5%	64,0%	52,4%	
		Toplam	50,0%	52,5%	50,9%	
	Ortaokul	Adıyaman	17,8%	26,5%	21,5%	
		Gaziantep	15,3%	20,0%	16,7%	
		Toplam	16,3%	23,7%	19,0%	
	Lise	Adıyaman	17,8%	17,6%	17,7%	
		Gaziantep	11,9%	4,0%	9,5%	
		Toplam	14,4%	11,9%	13,5%	
	Meslek Yüksekokulu	Adıyaman	6,7%	2,9%	5,1%	
		Gaziantep	10,2%	4,0%	8,3%	
		Toplam	8,7%	3,4%	6,7%	
	Üniversite	Adıyaman	4,4%	8,8%	6,3%	
		Gaziantep	15,3%	8,0%	13,1%	
		Toplam	10,6%	8,5%	9,8%	
Toplam	Adıyaman	57,00%	43,00%	100,00%	2,131 ve 0,712	
	Gaziantep	70,20%	29,80%	100,00%	3,803 ve 0,433	
	Toplam	63,80%	36,20%	100,00%	3,034 ve 0,554	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** %1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 4. Üreticilerin konvansiyonel tarım yaptıkları yıl sayısı

Table 4. Number of years in which producers conventional farming

Bağımsız Değişkenler/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Kaç Yıldır Tarım Yapıyorsunuz?	1-10 Yıl	Adıyaman	35,6%	32,4%	34,2%	
		Gaziantep	6,8%	8,0%	7,1%	
		Toplam	19,2%	22,0%	20,2%	
	11-24 Yıl	Adıyaman	37,8%	44,1%	40,5%	
		Gaziantep	20,3%	8,0%	16,7%	
		Toplam	27,9%	28,8%	28,2%	
	25+	Adıyaman	26,7%	23,5%	25,3%	
		Gaziantep	72,9%	84,0%	76,2%	
		Toplam	52,9%	49,2%	51,5%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	0,326 ve 0,850	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	1,926 ve 0,382	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	0,259 ve 0,878	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** %1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 5. Üreticilerin organik tarım yaptıkları yıl sayısı

Table 5. Number of years in which producers organic farming

Organik tarım yıl sayısı/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Kaç Yıldır Organik Tarım Yapıyorsunuz?	1-10 Yıl	Adıyaman	73,3%	70,6%	72,2%	0,227 ve 0,893 2,701 ve 0,259 2.200 ve 0,333
		Gaziantep	94,9%	88,0%	92,9%	
		Toplam	85,6%	78,0%	82,8%	
	11-24 Yıl	Adıyaman	11,1%	14,7%	12,7%	
		Gaziantep	3,4%	12,0%	6,0%	
		Toplam	6,7%	13,6%	9,2%	
	25+	Adıyaman	15,6%	14,7%	15,2%	
		Gaziantep	1,7%	0,0%	1,2%	
		Toplam	7,7%	5,1%	6,1%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%		
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%		
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%		

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 6. Üreticilerin gelir durumları

Table 6. Income status of producers

Bağımsız Değişkenler/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Gelir Durumu	1.Sadece Tarım	Adıyaman	33,3%	29,4%	31,6%	5,576 ve 0,062* 0,954 ve 0,62 0,487 ve 0,784
		Gaziantep	27,1%	36,0%	29,8%	
		Toplam	29,8%	32,2%	30,7%	
	2.Tarım ve Hayvancılık	Adıyaman	0,0%	11,8%	5,1%	
		Gaziantep	13,6%	8,0%	11,9%	
		Toplam	7,7%	10,2%	8,6%	
	Diğer (1+2 ve Sosyal güvence)	Adıyaman	66,7%	58,8%	63,3%	
		Gaziantep	59,3%	56,0%	58,3%	
		Toplam	62,5%	57,6%	60,7%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%		
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%		
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%		

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Araştırmamızda, üreticilerin, konvansiyonel tarım yaptıkları yıl sayısının diğer bir ifadeyle deneyiminin tarım sigortası yaptırmalarında etkisi olup olmadığına bakıldığında, istatistiki olarak anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Adıyaman ilinde, tarım sigortası yaptıran konvansiyonel tarım üreticilerin en yoğun 11-24 yıl arasında, Gaziantep ilinde ise %84'ünün 25 yıl ve üzerinde üretim yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Çizelge 4).

Çalışmamızda, üreticilerin organik tarım yaptıkları yıl ile tarım sigortası yaptırmaları arasındaki ilişki incelendiğinde; Adıyaman ve Gaziantep illerinde 1-10 yıl arasında sigorta yapan organik tarım üreticilerinin oranının sırasıyla %70,6 ve %88 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5). Her iki ilde de son 10 yıl içinde organik tarıma katılımın yükseldiği görülmektedir. Kırklareli ve Edirne ilinde yapılan araştırmaya göre, üreticilerin tarımsal deneyimin bir yıl artması durumunda tarım sigortası yaptırmaya ihtimalinin 1.033 kat arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydın ve ark., 2016). Benzer bulgular Antalya'da yapılan araştırmada da tespit edilmiştir (Sayın ve ark., 2014). Tarsus'ta yapılan benzer çalışmada 5-10 yıldan beri tarım sigortası yaptıran üretici oranı %45 ile en yüksek oranda saptanmıştır (Kaplan ve ark., 2019). Tümer ve ark. (2019) Konya'da üreticilerin bitkisel üretim yaptıkları yıl sayısı arttıkça tarım sigortası yaptırmaya olasılıklarının %1,16 oranında arttığını bildirmişlerdir.

Çalışmamızda, üreticilerin gelir durumunun tarım sigortası yaptırmaya etkisi olup olmadığı incelendiğinde; Gaziantep ilinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı (Çizelge 6). Adıyaman ilinde ise %10 anlamlılık düzeyinde etkili olduğu belirlenmiştir. Her iki ilde tarım sigortası yapanlar arasında en yüksek oranın gelirlerini sadece tarımdan elde edenlerin değil aynı zamanda sosyal güvencesi olanlar oldukları tespit edilmiştir. Bu oranlar Adıyaman ve Gaziantep illerinde sırasıyla %63,3 ve %58,3 olarak belirlenmiştir. Tümer (2011) Tokat ilinde yaptığı çalışmada sigortası yaptırmaya isteği ile üreticinin tarımdan elde ettiği gelir arasında negatif yönlü ve istatistiki olarak %1 önemlilik düzeyinde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmacı bu durumun, üreticinin geliri arttıkça afet zararlarını kendisinin karşılayabileceği düşüncesinde olmasından kaynaklandığını öne sürmüştür.

Araştırmamızda, organik tarım üreticilerinin tarımdan elde ettikleri gelirlerinin yıllık gelirleri oranını incelediğimizde; Gaziantep ilinde tarımdan elde ettikleri gelirin toplam gelirlerinin %75-100 arasında olduğunu söyleyenlerin oranının %47,6 olduğu görülmektedir. Adıyaman ilinde ise en yüksek oranın %41,8 ile %26-50 arasında görülmektedir ki bu oran oldukça düşüktür. Tarım sigortası yaptıran üreticilere bakıldığında, her iki ilde de gelirlerinin %75-100 oranında tarımdan elde ettikleri görülmektedir (Çizelge 7). Bunun nedenini; bu üreticilerin,

ürünlerini doğal afet sebebiyle kaybettiklerinde kalan gelirleriyle hayatlarını sürdürmelerin çok zor olacağı şeklinde açıklamak mümkündür. Amasya ilinde yapılan çalışmada, tarım dışı geliri olmayan üreticilerin tarım dışı gelire sahip olanlara göre daha yüksek oranda (2.486 kat) sigorta yaptırdıkları görülmüştür (Nalinci ve Kızılaslan, 2019). Ankara Kalecik ilçesinde (Bal ve Özüdoğru, 2021) ve Antalya ilinde yapılan çalışmalarda da tarımdan elde edilen gelirin artmasıyla sigorta yaptırma oranında %1 anlamlılık düzeyinde bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sayın ve Çelikyurt, 2014). Aydın ve ark., (2016) yılında, Edirne ve Kırklareli illerindeki yaptıkları çalışmalarında, tarım dışı faaliyetlerle uğraşan üreticilerin tarım sigortası yaptırma konusunda isteksiz oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Aydın'da yapılan araştırmada ise ek geliri olan üreticilerin sigorta yaptırma oranı daha düşük olurken, geçimini sadece tarım ve hayvancılık ile sağlayan üreticilerin tarım sigortası yaptırma oranının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tufan ve ark., 2019). Gaziantep iline bakıldığında, bu değişkenin tarım sigortası yaptırmaya karar vermede istatistiki olarak anlamlı olmadığı ama Adıyaman ilinde %5 ve toplamda %10 istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Çalışmamızda, arazilerin tapulu ya da kiralık olup olmamasının tarım sigortası yaptırmada bir önemi olup olmadığıyla ilgili yapılan ki kare analizde anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Bununla birlikte Çizelge 8'e bakıldığında, tapulu arazisi olanların sigorta yaptırma

oranlarının Adıyaman ve Gaziantep illerinde sırasıyla %97,1 ve %100 olduğu görülmüştür. Bu durumda, organik tarım yapan üreticilerin daha çok kendi arazilerinde üretim yapmayı tercih ettikleri, kiralık arazilerde ise organik tarım yerine konvansiyonel tarım yapıldığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Ülkemizde, gençlerin tarımla uğraşmayı tercih etmemeleri ve bu sebeple kendilerine miras kalan toprakları bölüşerek satmaları ve/veya kiraya vermeleri sıkça görülmektedir. Kiralanan arazide ise, kiralayan üretici, organik tarım alanı oluşturulmak yerine kısa vadede mahsul elde etmek istediği için daha çok konvansiyonel tarım uygulamaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, Aydın (Tufan ve ark., 2019) ve Bursa illerinde (Pezikoğlu ve ark., 2012) yürütülmüş çalışmalardaki tapuda tarım arazinin çok hisseli olmasının, Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olamamalarından dolayı sigorta yaptıramadıkları bulgusu ile örtüşmektedir.

Araştırmamızda, arazinin parça sayının tarım sigortası yaptırmada etkili olup olmadığıyla ilgili yapılan analizde, Adıyaman ilinde %5 ve toplamda %10 güven aralığında önemli olduğu tespit edilmiştir. Her iki ilde de arazilerin parsel sayılarının en çok 1-5 parsel aralığında olduğu ve oranların Adıyaman ilinde %89,9, Gaziantep ilinde ise %73,8 olduğu görülmüştür (Çizelge 9). Bu da bu bölgede organik tarım yapan üreticilerin arazilerinin küçük olduğunu göstermektedir. 15 parsel ve yukarıdaki arazilerin oranının sadece %5 oranında olduğu görülmektedir.

Çizelge 7. Üreticilerin Tarımdan Elde Ettikleri Gelirlerinin Yıllık Gelirlerine Oranı (%)

Table 7. Ratio of producers' income from agriculture to annual income (%)

Bağımsız Değişken/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Tarımdan Elde Edilen Gelirin Yıllık Gelire Oranı (%)	26-50 arası	Adıyaman	53,3%	26,5%	41,8%	
		Gaziantep	27,1%	16,0%	23,8%	
		Toplam	38,5%	22,0%	32,5%	
	51-75 arası	Adıyaman	11,1%	32,4%	20,3%	
		Gaziantep	32,2%	20,0%	28,6%	
		Toplam	23,1%	27,1%	24,5%	
	75-100 arası	Adıyaman	35,6%	41,1%	38,0%	
		Gaziantep	40,7%	64,0%	47,6%	
		Toplam	38,5%	50,8%	42,9%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	7,822 ve 0,020*	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	3,823 ve 0,147	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	4,720 ve 0,094	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 8: Arazilerinin mülkiyet durumu (%)

Table 8: Ownership of producer lands (%)

Arazilerinin Mülkiyet Durumu /Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Arazinin Mülkiyet Durumu	Tapulu	Adıyaman	91,1%	97,1%	93,7%	
		Gaziantep	96,6%	100,0%	97,6%	
		Toplam	94,2%	98,3%	95,7%	
	Kiralık	Adıyaman	8,9%	2,9%	6,3%	
		Gaziantep	3,4%	0,0%	2,4%	
		Toplam	5,8%	1,7%	4,3%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	1,156 ve 0,282	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	0,868 ve 0,352	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	1.520 ve 0,218	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.

Çizelge 9: Arazilerinin Parsel Sayısı

Table 9: Number of parcels of land

Arazilerinin Parça Sayısı /Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Arazinin Parça (Parsel) Sayısı	1-5 arası	Adıyaman	97,8%	79,4%	89,9%	
		Gaziantep	78,0%	64,0%	73,8%	
		Toplam	86,5%	72,9%	81,6%	
	6-14 arası	Adıyaman	2,2%	11,8%	6,3%	
		Gaziantep	16,9%	28,0%	20,2%	
		Toplam	10,6%	18,6%	13,5%	
	15 ve yukarı	Adıyaman	0,0%	8,8%	3,8%	
		Gaziantep	5,1%	8,0%	6,0%	
		Toplam	2,9%	8,5%	4,9%	
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	7,484 ve 0,024*	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	1,774 ve 0,412	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	5,072 ve 0,079	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistikî olarak anlamlıdır.

Çizelge 10. Tarım sigortası sisteminden haberdar olma durumu

Table 10. Awareness of the agricultural insurance system

Bilgi Durumu/Sigorta Yapma Durumu			Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Sigorta Hakkında Bilgi Durumu	Bilgim yok	Adıyaman	8,90%	0,00%	5,10%	
		Gaziantep	30,50%	0,00%	21,40%	
		Toplam	21,20%	0,00%	13,50%	
Bilgim var	Adıyaman	91,10%	100,00%	94,90%		
	Gaziantep	69,50%	100,00%	78,60%		
	Toplam	78,80%	100,00%	86,50%		
Toplam	Adıyaman	57,0%	43,0%	100,0%	3,138 ve 0,074	
	Gaziantep	70,2%	29,8%	100,0%	9,707 ve 0,002	
	Toplam	63,8%	36,2%	100,0%	14,428 ve 0,000	

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistikî olarak anlamlıdır.

Çizelge 11. Sigorta priminin %50'sini devletin ödediğini biliyor musunuz?

Table 11. Did you know that the state pays 50% of the insurance premium?

Bağımsız Değişkenler/Sigorta Yapma Durumu		Sigorta Yaptırmayan	Sigorta Yaptıran	Toplam	Ki kare ve p değeri
Sigorta priminin %50'sini Devlet'in ödediğini biliyor musunuz?	Bilmiyorum	25,00%	0,00%	16,00%	
	Biliyorum	75,00%	100,00%	84,00%	
Toplam	Kişi Sayısı	104	59	163	17,549
	%	63,80%	36,20%	100,00%	0,000

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark * %10, ** %5 ve *** % 1 düzeyinde istatistikî olarak anlamlıdır.

Kalecik'de 0-80 dekar arazisi olanların tarım sigortası yaptırırken, 0-40 dekar arazisi olanların ise sigorta yaptırmadıkları ve bunun istatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bal ve Özudoğru, 2021). Üreticilerin, arazi miktarları arttıkça tarım sigortası yaptırmaya meyilli olduğunu gösteren diğer araştırmalar da bulunmaktadır (Aydın ve ark., 2016; Kaboğlu ve Birinci, 2019; Sayın ve Çelikyurt, 2014).

Çalışmamızda, Gaziantep ilinde "tarım sigortasını hakkında bilgim var" diyenlerin oranı %78,60 iken Adıyaman ilinde bu oranın %94,90 gibi çok daha yüksek olduğu görülmektedir (Çizelge 10). Yapılan ki kare analizine göre tarım sigortası yaptırma ile sigorta hakkında bilgi sahibi olma durumu arasında istatistikî olarak %1 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık olduğu görülmektedir. Aslan ve ark., (2012) tarafından yapılan çalışmalarda tarım sigortasından haberdar olma oranı Malatya'daki çalışmada %100 (Aslan ve ark., 2012), Aydın'daki çalışmada %97 (Tufan ve ark., 2019) ve Denizli Çivril'de ise %86.8 (Tekin ve Karlı, 2021) olarak

görülmüştür. Bu bulgular Adıyaman'daki üreticilerin tarım sigortasından haberdar olma oranları ile örtüşmektedir. Nalinci ve Kızılaslan'ın (2019), tarım sigortasında bilgi sahibi olanların olmayanlara göre tarım sigortası yaptırma olasılığının 2,132 kat ve Kaboğlu ve Birinci'nin (2019) ise bu oranı 86,89 kat daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan çalışmaları bulunmaktadır.

Araştırmamızda, sigorta priminin %50'sinin Devlet tarafından karşılanmasının tarım sigortası yaptırmaya etkili olup olmadığıyla ilgili yapılan ki kare analizinde %1 önemlilik seviyesinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gaziantep ve Adıyaman illerinde primin %50'sini Devlet'in karşıladığını bilenlerin oranının %86 olduğu görülmektedir (Çizelge 11). Tarsus'da yapılan çalışmada üreticilerin %80'nin devlet desteğinden, lisansüstü eğitimlilerin ise %50'nin primden de haberdar oldukları bildirilmiştir (Kaplan ve ark., 2019). Isparta Eğirdir'de ise üreticilerin %64,9'nun devlet desteğinden haberdar olduğu (Ertan ve Gök, 2012).

Çizelge 12. Tarım sigortası yaptırma nedenleri
Table 12. Reasons for taking out agricultural insurance

Tarım Sigortası Yaptırma Nedenleri	Adıyaman				Gaziantep			
	1. neden		2. neden		1. neden		2. neden	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kişi Sayısı (Frekans-F) ve % dilimleri	16	45,71	1	3,45	11	44,00	0	0
Ürünüm çok zarar gördü, bunun üzerine yaptırđım	5	14,29	9	31,03	0	0	1	10
Komşularım çok zarar gördü, bunun üzerine yaptırđım	10	28,57	6	20,69	6	24,00	1	10
Geleceğe daha güvenle bakabilmek için	2	5,71	12	41,38	1	4,00	2	20
Devletin destek verdiğini öğrenince yaptırđım	2	5,71	1	3,45	6	24,00	5	50
Sürekli afet riskinin olması nedeniyle yaptırđım	0	0	0	0	1	4,00	1	10
TV/Radyo tanıtımlarından etkilenecek yaptırđım								
Toplam	35	100	29	100	25	100	10	100

Çizelge 13. Tarım sigortası yaptırmama nedenleri
Table 13. Reasons for not having agricultural insurance

Tarım Sigortası Yaptırmama Nedenleri	Adıyaman				Gaziantep			
	1. neden		2. neden		1. neden		2. neden	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kişi Sayısı (Frekans) ve % dilimleri	0	0	17	37,8	0	0	31	52,5
Cevap yok	5	11,1	0	0	13	22,00	0	0
Bilğim yok	30	66,7	1	2,2	16	27,1	4	6,8
Maliyet yüksek	3	6,7	0	0	2	3,4	0	0
Dini inancı nedeniyle	4	8,9	17	37,8	6	10,2	2	3,4
Hasar ödemelerinin zamanında yapılacağına inanmama	0	0	4	8,9	10	16,9	2	3,4
Doğal afetlerden hiç zarar görmemiş olma	0	0	4	8,9	3	5,1	4	6,8
Kanuni bir zorunluluk olmaması	1	2,2	0	0	8	13,6	11	18,6
Sigorta yaptırma alışkanlığının olmaması	2	4,4	2	4,4	1	1,7	5	8,5
Arazinin az olması								
Toplam	45	100	45	100	59	100	59	100

Çalışmamızda, tarım sigortası yapanlar arasında her iki ilde de birinci sebep olarak “ürünüm çok zarar gördü, bunun üzerine yaptırđım” cevabı verildiği görülmüştür. Bu oran, Adıyaman’da %45,71, Gaziantep ilinde ise %44’tür (Çizelge 12). Tokat ilinde salamuralık yaprak üreticileriyle yapılan çalışmada, bu sebepten sigorta yaptırdığını söyleyenlerin oranı %58,2 (Ölmez Cangi ve ark., 2017) ve Kalecik karası üzüm üreticilerinde yapılan çalışmada ise bu oran %26,5 olarak bulunmuştur (Bal ve Özudoğru, 2021). Tarım sigortası yaptırma nedenlerinden ikinci sırada, her iki ilde de “geleceğe daha güvenle bakabilmek” cevabı verilmiştir. Adıyaman’da bu oran %28,57, Gaziantep’te ise %24’tür. Gaziantep ilinde %24 oranında diğer bir cevap ise “sürekli afet riskinin olması nedeniyle yaptırđım” olmuştur. Bal ve ark. (2019)’de Giresun’da 138 üreticiyle yaptıkları çalışmada bu oranı %57,41 olarak tespit etmişlerdir. Ertan ve Gök (2012)’de Eğirdir ilçesinde yaptıkları çalışmada, “sürekli afet riski” sebebiyle sigorta yaptıran üreticilerin oranının %28,60 olarak bulunmuştur. Adıyaman ilinde 2.sebep olarak ilk sırada %42,38 oranında “Devlet’in destek verdiğini öğrenince yaptırđım” ve ikinci sırada ise %31,03 ile “komşularım zarar gördüğü için yaptırđım” cevabı verilmiştir. “Devlet desteği olduğu için sigorta yaptırđım” cevabı veren üreticilerin olduğu çalışmalardan bazıları; Ertan ve Gök (2012) Eğirdir ilçesinde %40,2; Bal ve ark. (2019) Giresun’da %48,15; Aydın ve ark. (2016) Kırklareli ve Edirne’de %61,49 etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Antalya ilinde 183 üreticiyle yapılan çalışmada, tarım sigortalılarıyla ilgili yapılan tanıtımlara, eğitimlere ve seminerlere katılan üreticilerin sigorta yaptırma durumunun pozitif olarak en çok etkileyen değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sayın, Çelikyurt ve Kaya, 2014). Denizli Çivril’de elma üreticileri

bu konuda birinci neden olarak “aile ekonomisini garanti altına almak”, ikinci olarak “sürekli afet riskinin olması” ve üçüncü olarak da “devlet desteğinin olması” olarak belirtmişlerdir (Tekin ve Karlı, 2021).

Çalışmamızda organik tarım üreticilerinin tarım sigortası yaptırmama nedenleri sorulduğunda, her iki ilde de ilk sırada “maliyet yüksek” cevabı verilmiştir. Adıyaman ilinde bu oranı %66,7, Gaziantep’te ise %27,1 gibi nispeten düşük bir oran olarak görülmektedir. Yapılan diğer çalışmalarda da sigorta yaptırmama sebeplerinden ilk sırada “maliyet ve/veya primler yüksek” cevabı ya da aynı anlama gelen “gelir yetersizliği” cevabı gelmektedir (Çizelge 13). Araştırmamızda, Gaziantep ilinde üreticiler, ikinci sırada ilk sebep olarak %16,9 oranıyla “doğal afetlerden hiç zarar görmedim” ikinci sebep olarak da %18,6 oranında “sigorta yaptırma alışkanlıklarının olmaması” cevabını vermişlerdir. Adıyaman ilindeki bazı üreticiler ikinci sebep olarak en çok %37,8 oranında, “hasar ödemelerinin zamanında yapılacağına inanmadıklarını” ifade etmişlerdir. Denizli Çivril’de elma üreticileri bu konuda sigorta primlerinin yüksek olması, “gelir yetersizliği ve düzensizliği” ve “sigorta şirketlerine güvenmediklerini” belirtmişlerdir (Tekin ve Karlı, 2021).

Kaplan ve ark. (2019) Tarsus’da üreticilerin %53,3’ünün, Bal ve ark. (2021) Ordu’da %70,37’sinin; Ertan ve Gök (2012)’de Eğirdir’de 35,3’ünün; Sayın ve ark. (2014) Antalya ilinde %49,2’sinin, Yazgı ve Olhan’ın (2018) Tekirdağ ilinde %13,8, Ertan ve Gök (2012) Eğirdir’de %35,3’nün, Bal ve Özudoğru (2021) Kalecik’te %30,8 ile maliyet ve/veya primlerin yüksek oluşu ve/veya gelir yetersizliği sebepleriyle sigorta yaptırmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer çalışmalarda en çok öne sürülen ikinci sebep, Adıyaman ilinde de görüldüğü gibi,

“hasar ödemelerinin zamanında ve tam olarak yapılacağına inanmama, eksperlerin eğitim eksikliği ve/veya tecrübesizliği nedeniyle hasarı doğru tespit edememeleri, zararı tazmin etmeyeceklerini düşünmeleri v.b.” sebepler olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları; Ertan ve Gök (2012) Eğirdir’de üreticilerin %12’sinin, Aydın ve ark. (2016) Kırklareli ve Edirne’de %34,46’sının, Ölmez Cangi ve ark.(2017) Tokat ilinde %28,8’inin, Yazgı ve Olhan (2018) Tekirdağ’da %37,9’unun, Bal ve Özüdoğru (2021) Kalecik’de %17,9’unun, Kaboğlu ve Birinci (2019) Düzce’de ve Bal ve ark. (2019)’da Giresun’da hasarı tespit ve ödeme ile ilgili problemlerin tarım sigortası yaptırmama kararlarında etkili olduğu sonuca ulaşmışlardır. Tarım sigortası yaptırmama sebeplerinden bir diğeri “arazinin küçük olması” (Kaboğlu ve Birinci,2019; Tan ve ark., 2012); diğeri bir sebep ise “bilgim yok” (Ertan ve Gök, 2012; Tan ve ark.,2016; Bal ve Özüdoğru 2021) olarak görülmüştür.

Çizelge 14’te üreticilerin teminat altına alınmasını istedikleri riskler konusunda, Gaziantep ve Adıyaman ilindeki üreticiler sırasıyla %58,33 ve %55,88 oranında “hastalık” riskinin de tarım sigortası kapsamına alınmasını istemişlerdir. Gaziantep ilinde %41,67 oranında bir çoğunluk ise “hırsızlık” riskinin de sigortaya dahil edilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Tarım sigortasının amacı, üreticilerin doğal afetler karşısında zarar görmeleri halinde onların bu zararlarını tazmin etmektir. Oysaki, hastalık ve hırsızlık engellenebilecek riskler oldukları için tarım sigortasının mantığına aykırıdır ve bu sebeple kapsama alınmaları mümkün olmamaktadır. Diğer seçeneğine bakıldığında; bir üreticinin eksperin erken gelmemesi durumunda ortaya çıkan risk, beş üreticinin ise ayı ve/veya

yabani hayvan riski için teminat istediği görülmüştür ki bunlar da engellenebilecek riskler olduğundan kapsama alınması uygun değildir.

Çalışmamızda, her iki ilde de üreticilerin tarım sigortası hakkında bilgi kaynaklarının ilk sırada “Tarım İl/İlçe Müdürlükleri” olduğu görülmektedir. Bu oranlar Gaziantep ilinde %62,9 Adıyaman ilinde ise %52, 63 olarak görülmektedir (Çizelge 15).

Çizelge 16’da üreticilerin sigorta yaptırmaya düşünceleri konusunda, Gaziantep ilinde 31 kişi, Adıyaman ilinde ise 34 kişi seneye tarım sigortası yaptıracaklarını ifade etmiştir. Gaziantep ilinde tarım sigortası yaptıran 25 kişi olduğu düşünüldüğünde bir sonraki yıl tarım sigortası yaptıran kişi sayısının artacağı görülmektedir. Bu durum Adıyaman ili için geçerli değildir. Zaten 34 kişinin tarım sigortası yaptırdığı tespit edilmiştir ve sayı yine 34 kişi olarak görülmektedir. Bununla birlikte Adıyaman ilinde kararsızların oranı da %33,78 olup azımsanmayacak kadar yüksektir.

Araştırmamızda üreticilere “Devletten beklentileriniz nelerdir?” diye sorulduğunda, tarım sigortası yapmayanların %26,1’i “Devlet desteğinin artırılması”, %15,4’ünün “ekspertlik hizmetinin iyileştirilmesi, hasar tespitinin zamanında yapılması ve hasarın tam olarak ödenmesi, sigorta firmalarının denetlenmesi” cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Tarım sigortası yapanlara bakıldığında en yüksek beklenti %39,0 ile 2.seçenek olmuştur. Bu cevabı veren üreticiler; gelen eksperlerin bilgilerinin yeterli olmadığını ve tecrübesiz olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun ise hasarı yanlış tespit etmelerine ve dolayısıyla hasarlarının tam karşılanmamasına neden olduklarını ileri sürmüşlerdir.

Çizelge 14. Üreticilerin teminat kapsamına alınmasını istedikleri diğer riskler

Table 14. Other risks that manufacturers want to be covered by coverage

Diğer Riskler	Gaziantep		Adıyaman	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
Hırsızlık	25	41,67	9	26,47
Hastalık	35	58,33	19	55,88
Diğer*	0	0	6	17,65
Toplam	60	100	34	100

Çizelge 15. Üreticilerin tarım sigortası konusunda bilgi kaynakları

Table 15. Information resources of producers on agricultural insurance

Bilgi Kaynakları	Gaziantep		Adıyaman	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
İnternet	7	11,29	9	15,79
Tarım Teşkilatı	39	62,9	30	52,63
Komşu	5	8,06	6	10,53
Televizyon	8	12,9	7	12,28
Sigorta Firması	3	4,84	5	8,77
Toplam	62	100	57	100

Çizelge 16. Gaziantep ve Adıyaman ilinde üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya düşüncesi

Table 16. The idea of producers having agricultural insurance in Gaziantep and Adıyaman provinces

Tarım sigortası yaptırmaya düşüncesi	Gaziantep		Adıyaman	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
Yaptıracam	31	39,74	34	45,95
Yaptırmayacağım	34	43,59	15	20,27
Kararsızım	13	16,67	25	33,78
Toplam	78	100	74	100

Çizelge 17. Üreticilerin tarım sigortası uygulamaları konusunda devletten beklentileri

Table 17. Producers' expectations from the government regarding agricultural insurance practices

Tarım Sigortası Uygulamaları Konusunda Devletten Beklentiler		Sigorta Yapmayan	Sigorta Yapan	Toplam	Ki kare ve p değeri
0.Cevap yok (F-Frekans)	F %	43 41,30%	17 28,80%	60 36,80%	
1.Primlerin düşürülmesi	F %	15 14,40%	7 11,90%	11 13,50%	
2.Ekspertlik hizmetinin iyileştirilmesi, hasar tespitinin zamanında yapılması ve hasarın tam olarak ödenmesi, sigorta firmalarının denetlenmesi	F %	16 15,40%	23 39,00%	39 23,90%	
3.Sigorta kapsamının genişletilmesi (hastalık, zararlı ve hırsızlığın sigorta kapsamına alınması)	F %	2 1,90%	1 1,70%	3 1,80%	
4.Üreticilerin tarım sigortası konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi	F %	5 4,80%	4 6,80%	9 5,50%	
5.Devlet desteğinin artırılması	F %	23 26,10%	7 11,90%	30 18,40%	
Toplam	F %	104 63,80%	59 36,20%	163 100	12,976 ve 0,024

*Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark *%10, **%5 ve ***%1 düzeyinde istatistik olarak anlamlıdır.

Çizelge 18. Gaziantep ve Adıyaman illerinde üreticiler hangi ürünlere kaç yıldır sigorta yaptırmıştır

Table 18. Which products have been insured by the manufacturers in Gaziantep and Adıyaman provinces for how many years?

Tarım sigortası yaptırma süresi	1-3 YIL		4-7 YIL		8 ve üzeri		Toplam		%	
	GA	AD	GA	AD	GA	AD	GA	AD	GA	AD
Zeytin	2	1	2	2	0	1	4	4	12,9	9,1
Antepfıstığı	14	5	8	14	2	2	24	21	77,4	47,7
Ceviz	1	2	0	3	0	0	1	5	3,2	11,4
Üzüm	0	2	0	4	0	1	0	7	0,0	15,9
Nar	0	2	2	0	0	1	2	3	6,5	6,8
Badem	0	1	0	3	0	0	0	4	0,0	9,1
Toplam	17	13	12	26	2	5	31	44	100,0	100,0

GA: Gaziantep, AD: Adıyaman

Devletten bu sigorta şirketlerinin daha sıkı denetlenmesi istediklerini de belirtmişlerdir. Bu durum, tarım sigortası yaptırmama nedenleri arasında ikinci sırada yer alan “hasar ödemelerinin zamanında yapılacağına inanmadıkları” seçeneğini de desteklemektedir. Buradan, bölgede ekspertlik hizmetiyle ilgili bir sorun olduğu sonucuna ulaşmak olasıdır. Yapılan ki-kare analizinde, devletten beklentilere verilen cevaplarla tarım sigortası yapmaya karar verme arasında istatistik olarak %5 anlamlılık düzeyinde farklılık görülmektedir. Diğer bir ifadeyle; bu beklentiler karşılandığında, tarım sigortası yapanların oranının artacağı varsayılmaktadır.

Sıray ve ark. (2015), Ordu ve Trabzon’da 234 üreticiyle yaptıkları anket çalışmalarında, üreticilerin devletten beklentileri konusunda ik sırada “prim desteğinin artırarak devam ettirmesi” olduğu görülmüştür. Bu oranlar Trabzon ve Ordu illerinde sırasıyla %25,93 ve %18,97 olarak gerçekleştirilmiştir. Bunun dışındaki beklentiler sırasıyla, “devletin sigorta hakkında bilgilendirme çalışmalarını artırması, sigorta kapsamının genişletilmesi, hasar tespitinde devletin rolünün olması ve devletin kontrol ve denetim yapması” şeklinde görülmüştür (Sıray ve ark., 2015).

Çalışmamızda Çizelge 18’e göre, her iki ilimizde en çok sigorta yaptırılan ürünün antepfıstığı olduğu görülmektedir. Gaziantep ilinde, 1-3 yıl arasında 14, 4-7 yıl arasında 8, 8 yıl ve üzerinde ise 2 üretici olmak üzere

toplam 24 üreticinin yani yaklaşık %77’sinin antepfıstığı için sigorta yaptırdığı tespit edilmiştir. Gaziantep ilinde, 2.sırada ise zeytin bahçesini sigorta yaptıran 4 üretici bulunmaktadır. Bunların dışında, organik üzüm üretimi yapan 1, organik nar üretimi yapan 2 kişinin de tarım sigortası yaptırdığı görülmektedir. Adıyaman ilinde; 1-3 yıl arasında 5, 4-7 yıl arasında 15, 8 yıl ve üzerinde ise 2 üretici olmak üzere toplam 21 üreticinin yani yaklaşık %48’inin antepfıstığı için sigorta yaptırdığı tespit edilmiştir. Adıyaman ilinde, 2.sırada ise üzüme sigorta yaptıran 7 üretici bulunmaktadır. Bunların dışında, ceviz üretimi yapan 5, zeytin ve badem üretimi yapan 4’er kişinin de tarım sigortası yaptırdığı görülmektedir. İki ilimizi karşılaştırdığımızda hem Gaziantep hem de Adıyaman illerimizde en çok antepfıstığının sigorta yaptırıldığı görülmekle birlikte, Adıyaman ilinde sigortalanan ürün sayısının daha çeşitli olduğu da hemen fark edilmektedir (Çizelge 18).

Lojistik Regresyon Analizi

Her iki ilimizde üreticilerin tarım sigortası yaptırıp yaptırmama durumunu etkileyen değişkenler lojistik regresyon analizi yapılarak Çizelge 19’da sunulmuştur. Analiz sonucuna göre; Adıyaman ilindeki üreticilerin, tarım sigortası yaptırma durumunun Gaziantep ilindeki üreticilere oranla 0,501 kat; erkeklerin tarım sigortası yaptırmamasının kadınlara oranla 2,172 kat fazla olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Yaş grubu 25-31, 32-38 ve 46 üstü olanların tarım sigortası yaptırması durumunun 39-45 olanlara oranla 0,432 kat fazla olduğu görülmüştür. Öğrenim durumu ilkök, lise ve üniversite mezunlarının tarım sigortası yaptırma durumunun meslek yüksekokul mezunlarına oranla 1,402 kat fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelir durumu tarım, hayvancılık ve sosyal güvencesi olanların tarım sigortası yaptırmasının sadece tarım veya hayvancılık gelir kaynağı olanlara oranla 1,566 kat fazla olduğu görülmüştür.

Antalya ilinde yapılan çalışmada, arazi büyüklüğü ve toplam gelir arttıkça üreticilerin tarım sigortası yaptırma olasılığının %10 ve %1 önemlilik düzeyinde arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Sayın ve ark., 2014).

Konya ili Ilgın ilçesinde yapılan çalışmada, üreticinin eğitim düzeyi arttıkça sigorta yaptırma olasılığının %8.11

oranının da arttığı ve bunun %10 önemlilik düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üreticinin tarımdan elde ettiği gelir 1000 TL arttığında sigorta yaptırma olasılığının %0,39 oranında arttığı ve bunun %1 önemlilik düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Üreticinin tarım dışı gelirinin olması durumunda sigorta yaptırma eğiliminin %18,20 oranında azaldığı tespit edilmiştir (Tümer ve ark., 2019).

Düzce ilinde yapılan çalışmada, tarım sigortası konusunda yeterli bilgi sahibi olan üreticilerin bilgi sahibi olmayanlara göre sigortası yaptırma olasılığının 86,89 kat fazla olduğu görülmüştür. Araştırmada, tarım sigortası yaptırma olasılığıyla devlet yardımından faydalanma değişkeni arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir (Kaboğlu ve Birinci, 2019).

Çizelge 19. Tarım sigortası yaptırma durumunu etkileyen faktörler (lojistik regresyon sonuçları)

Table 19. Factors affecting the status of taking out agricultural insurance (logistic regression results)

Değişken (Referans kategori)	Regresyon Katsayısı (β)	Standart hata	Wald değeri	Önem düzeyi (p)	Olabilirlik oranı Exp(β)	Exp (β) için %95 güven aralığı	
						En düşük	En yüksek
Sabit	-0,744	1,022	0,529	0,027**			
Yöre(Gaziantep)	-0,691	0,366	3,562	0,039**	0,501	0,244	1,027
Cinsiyet(Erkek)	0,776	0,851	0,83	0,042**	2,172	0,41	11,516
Yaş(39-45)	-0,838	0,539	2,422	0,020**	0,432	0,15	1,243
Öğrenim Durumu ¹	0,338	0,683	0,245	0,021**	1,402	0,367	5,352
Gelir Durumu ²	0,449	0,622	0,521	0,040**	1,566	0,463	5,296

1: (Meslek Yüksekokulu); 2: (Tarım ve hayvancılık); *Ki-kare testine göre gruplar arasındaki fark %10, ** %5 ve *** %1 düzeyinde istatistik olarak anlamlıdır.

Sonuç ve Öneriler

Organik tarım; doğayı, toprağı, eko sistemi ve insan sağlığını koruyan, aynı zamanda ekolojik sürece ve biyolojik çeşitliliğe dayanan bir üretim sistemidir. Geleneksel tarım yöntemlerinin doğaya ve insan sağlığına verdiği olumsuz etkiler sebebiyle son yıllarda iyi tarım ve organik tarım uygulamalarının yaygınlaşmasına önem verilmekte ve bu konularda gerekli araştırmalar yapılmaktadır. Tarım sektörü içerisinde meyve yetiştiriciliği bilgi ve beceri isteyen aynı zamanda doğal afetlerden oldukça fazla etkilenen üretim dalıdır. Don, dolu, fırtına, sel, kuraklık gibi doğa olaylarının bitkisel üretimi olumsuz etkilemesi o bölgede kıtlığa, üreticinin borçlanmasına, gelecek dönemde verimsiz ve kalitesiz hasat döneminin meydana gelmesine neden olmaktadır. Sürdürülebilir üretim için risk ve belirsizliklere karşı mücadele etme gerekliliği bizleri etkili bir risk yönetim aracı olan tarım sigortası yaptırmanın önemi noktasına getirmektedir.

Adıyaman ve Gaziantep illeri tarım potansiyeli yüksek, organik tarımın ise yaygınlaşmaya başladığı illerdir. Bölgede zeytin, antep fıstığı, üzüm ve çok sayıda meyve türü konvansiyonel ve organik olarak yetiştirilmektedir. Bu araştırmada, Adıyaman ve Gaziantep illerinde organik tarım yapan meyve üreticilerinin tarım sigortasına yaklaşımları anket çalışması ile ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmada, Gaziantep ve Adıyaman illerinde organik meyve üreticilerinden 163 kişiyle görüşülmüş ve tarım

sigortası hakkında mevcut durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Her iki ilimizde en çok sigorta yaptırılan ürün antepfıstığı olup, bunu zeytin, üzüm, ceviz, badem ve nar takip etmiştir. Bu bölgelerde parsel sayılarının en çok 1-5 parsel aralığında olduğu yani küçük arazilerde üretim yapıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmada organik tarımla uğraşan işletme sahiplerinin %95,4'ü erkek bireydir. Tarım sigortası yaptırma durumu ile yaş, eğitim ve üreticilerin deneyimi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, en çok sigorta yaptıran yaş grubunun 46 yaş üzeri ve ilköğretim mezun grupları olduğu görülmüştür. Adıyaman ilindeki üreticilerin, tarım sigortası yaptırma durumunun Gaziantep ilindeki üreticilere oranla 0,501 kat; erkeklerin tarım sigortası yaptırmasının kadınlara oranla 2,172 kat fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adıyaman ilinin tarım sigortası yaptırmaya daha eğilimli olduğu, her iki ilde de sigorta yaptıran üreticilerin gelirlerinin %75-100 oranında tarımdan elde ettikleri görülmüştür. Gelir durumu tarım, hayvancılık ve sosyal güvencesi olanların tarım sigortası yaptırmasının sadece tarım veya hayvancılık gelir kaynağı olanlara oranla 1,566 kat fazla çıkmıştır.

Araştırmada, tarım sigortası yaptırma ile sigorta hakkında bilgi sahibi olma ve sigorta priminin %50'sinin devlet tarafından karşılanması arasında önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Her iki ilde de üreticilerin tarım sigortası yaptırma nedenleri olarak, ürünlerinin çok zarar görmesi, geleceğe daha güvenle bakabilmek, sürekli afet riskinin olması ve sigortaya devletin destek vermesini sebep olarak ifade etmişlerdir

Tarım sigortası yaptırmayan üreticiler gerekçe olarak, sigorta maliyetinin yüksek olması, hasar ödemelerinin zamanında yapılacağına inanmamaları ve doğal afetlerden hiç zarar görmemiş olmalarını bildirmişlerdir. Sigorta yaptırmayan üreticiler devletten beklenti olarak, devlet desteğinin artırılmasını, eksperlik hizmetinin iyileştirilmesini ve sigorta firmalarının denetlenmesini istemişlerdir.

Çıkar çatışma beyanı

Yazarlar çalışma konusunda çıkar çatışmasının olmadığı beyan eder

Kaynaklar

- Aydın B, Özkan E, Hurma H, Yılmaz F. 2016. Kırklareli ve Edirne illerinde üreticilerin ürün sigortası uygulamalarına yaklaşımı. Derim. DOI: 10.16882/derim.2016.267910
- Aslan A, Atay S, Paksoy M. 2012. Malatya ilinde bitkisel ürün sigortaları uygulamalarına çiftçilerin yaklaşımı. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 5-7 Eylül 2012 Konya. Kongre Kitabı, 1156-1160 s.
- Bal HSG, Yüzbaşıoğlu R, Kaplan E. 2019. Behaviour of Hazelnut Producers for Agricultural Insurance and Determination of Factors Affecting It: Case Study of Bulancak District of Giresun Province. Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology, 7(11), 2025-2029.
- Bal Ç, Özüdoğru H, 2021. "Kalecik Karası Üzüm Üreticisinin Tarım Sigortasına Yönelik Yaklaşımlarının Analizi: Ankara İli Kalecik İlçesi Örneği", Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi Third Sector Social Economic Review 56(4) 2021, 2874-2891 doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.12.1722
- Belasco E, Schahczenski J. 2020. "Is Organic Farming Risky? An Evaluation of WFRP in Organic and Conventional Production Systems", Agricultural and Resource Economics Review (2020), 50, 63-75, doi:10.1017/age.2020.13, Erişim linki: www.researchgate.net/publication/342989209, Erişim tarihi: 01.02.2022
- Birinci A, Tumer EL. 2006. 'The Attitudes of Farmers Towards Agricultural Insurance: The Case of Erzurum' Turkey. Die Bodenkultur Austrian J. of Agric. Reserc. 56(2): 49-55
- Birişik N, Aslan R, Karaat FE, Tohumcu E. 2020G. Adıyaman ili çiftçilerinin sosyal, ekonomik ve organik tarım eğilimlerinin belirlenmesi. Adyutayam Dergisi, 8(2), 23-35.
- Dolun L. 2003. Organik tarım. Türkiye Kalkınma Bankası A. Ş. Araş. Müd. Matbaası, Ankara
- Ertan A, Gök M. 2012. Eğirdir İlçesi Tarım Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 3 (5), 66-76.
- FIBL. 2022. Research Institute of Organic Agriculture FiBL. Organic Producer Statistics. <https://statistics.fibl.org/visualisation/key-indicators-on-organic-agriculture.html> (Erişim 10 Ekim 2022)
- İlter E, Altındışlı A. 1998. "Ekolojik tarım ve ilkeleri." Ekolojik (Organik, Biyolojik) Tarım. Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği. Bornova-İzmir. s1-6 (1998).
- Kabaoğlu H, Birinci A. 2019. Fındık Üreticilerinin Tarım Sigortasına Olan Yaklaşımları ve Geleceğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Düzce İli Örneği. Journal of the Institute of Science and Technology ,9 (3), 1719-1728 . DOI: 10.21597/jist.547884
- Kaplan E, Gülse Bal, S, Kaplan K. 2019. Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararına Etki Eden Faktörler (Mersin İli Tarım İlçesi Örneği). 3. Uluslararası ÜNİDOKAP Karadeniz Sempozyumu "Sürdürülebilir Tarım ve Çevre" 21-22-23 Haziran 2019, Tokat. Semp Kitabı 702-71.s.
- Kıracı MA, Kıran T, Solak E, Koray D, Altıntaş A. 2014. Trakya'da yer alan bağcılık işletmelerinde ürün sigortası uygulamalarına yönelik üreticilerin yaklaşımları, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. Trakya Univ. J. of Natural Sci., 15(1): 9-15.
- Lemeshow S, Hosmer D. 2000. "Applied Logistic Regression (Wiley Series in Probability and Statistics)". Wiley-Interscience; 2 Sub Edition.p.2-4
- Nalinci S, Kızılaslan H. 2019. Amasya İlindeki Üreticilerin Riske Karşı Tutumları ve Tarım Sigortası Karar Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 8 (2), 98-112. Retrieved From <https://Dergipark.Org.Tr/Pub/Gbad/Issue/48739/553336>
- Ölmez Cangi S, Cangi R, Oruç E. 2017. Salamuralık Asma Yaprak Üreticilerinin Tarım Sigortasına Yaklaşımları: Tokat İli Örneği, Türk Tarım - Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, Cilt:5, Sayı:12,
- Özdamar K. 2002. "Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi". Cilt 1, 2.Baskı, Kaan Kitabevi, 475-477 Eskisehir.
- Özeş Özgür R. 2019. "Türkiye'de Tarım Sektörü Sigorta Sistemi: Problemler ve Çözüm Önerileri -Agricultural Sector Insurance System In Turkey: Problems And Proposed Solutions", Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, MUFİDER, 2, 2 (2019), 104 – 117, Dergi Anasayfası: www.dergipark.gov.tr/mufider, Erişim tarihi: 03.02.2022
- Pezikoğlu F, Ergun ME, Öztürk M, Altıntaş A, Uçar M. 2012. "Bursa İlinde bitkisel ürün sigortası uygulamalarına yönelik çiftçi yaklaşımı, 1098-1102" 10. Tarım Ekonomisi Kongresi, Konya.
- Sayın B, Çelikyurt MA, Kaya N. 2014. Üretici Gözüyle Tarım Sigortası Uygulamaları: Antalya Örneği. XI.Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Samsun
- Sekeran U. 1992. Research methods for business: a skill building approach (2nd Edn.) New York: John Wiley ve Sons
- Sıray E, Göğüs A, Özdemir F, Sayılı M, Altıntaş A, Altıntaş G. 2015. Fındık Yetiştiren Üreticilerin Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Yaklaşımı: Ordu ve Trabzon İlleri Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi, 21(1 ve 2), 27-38.
- Tan S, Everest B, Özen A. 2012. Üreticilerin Tarım Sigortası Konusunda Talep ve Eğilimlerinin İncelenmesi: Çanakkale İli Lapseki İlçesi Örneği, 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 5-7 Eylül 2012, Konya, <https://tarekoder.org/2012konya/593-600.pdf>. Erişim tarihi: 05.02.2022
- Tarım ve Orman Bakanlığı., 2022. Organik Tarımda Faaliyet Gösteren Ticari İşletmeler. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler> (Erişim Tarihi: 20.09.2022)
- Tekin A, Karlı B. 2021. Denizli ili Çivril ilçesinde elma üretimi yapan tarım işletmelerinde üreticilerin tarım sigortası yaptırma tercihleri. Mustafa Kemal Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 26 (1), 8-19. DOI: 10.37908/mkutbd.697737
- Tufan H, Pahsa S, Işık B, Bağcı E, Demir F, Akın T. 2019. Türkiye'de Tarım Sigortaları. Aydın İlindeki Üreticilerin Tarım Sigortası Bilinci. Aydın İktisat Fa. Dergisi, 4(1), 44-60.
- Tümer Eİ. 2004. Erzurum merkez ilçe köylerindeki çiftçilerin tarım sigortası ile ilgili eğilimleri üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Tümer E, Kumbasaroğlu H. 2007. 'Tokat İli Turhal İlçesinde Hayvan Sigortası Yaptırma ve Yaptırmayan İşletmelerde İnek Sütü Maliyetlerinin Hesaplanması', Atatürk Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi, 39 (2): 187-194

- Tümer Eİ, Birinci A, Miran B., 2010. Çiftçilerin sel ve kuraklık sigortası yaptırma isteğini etkileyen faktörlerin analizi: TRA1 bölgesi örneği. IX. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi (22-24 Eylül 2010, Şanlıurfa) Bildirileri. 199-205. Tarihi: 10/12/2022)
- Tümer Eİ. 2011. Bitkisel ürün sigortası yaptırma isteğinin belirlenmesi: Tokat ili örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42(2), 153-157.
- Tümer Eİ, Ağır HB, Uslu Z. 2019. Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma İstekliliği: Konya İli Ilgın İlçesi Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, 22 (4), 571-576. DOI: 10.18016/ksutarimdogavi.513366
- Tsakaev K, Zaurbek AS. 2018. "Identification And Analysis Of The Risk Of Reducing The Stability Of The Russian Agricultural Insurance System", ESPACIOS, Vol. 39 (Number 26), Page 13, Erişim: <http://www.revistaespacios.com/a18v39n26/a18v39n26p13.pdf>, Erişim tarihi: 01.02.2022
- Uralcan Ş. 2005. Sigortacılık Uygulamaları, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 220s, Eskişehir
- Yavuz GG, Tatlıdil H. 2011. Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarında Etkili Olan Faktörler: Polatlı İlçesi Örneği. Ziraat Mühendisliği, (357) , 34-41 . Retrieved from Yazgı FE, Olhan,E. 2018. Türkiye tarım sigortası sisteminde görülen sorunlar ve alternatif model arayışı. Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fakültesi Dergisi, 15(1), 39-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zm/issue/52109/680922>
- Yücel M, Demiryürek K. 2022. Organik Tarımda Yurt İçi ve Yurt Dışı Pazar Olanakları. JINENIS, 1(2), 78-96.